

Sygn. akt III Ca 1141/16

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Balion - Hajduk

Sędziowie: SO Teresa Kołeczko - Waclawik

SO Marcin Rak (spr.)

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2017 r. na rozprawie sprawy

z wniosku M. P. i A. P.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 16 grudnia 2015 r., sygn. akt II Ns 369/12

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **zasądzić od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestniczki postępowania 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.**

SSO Marcin Rak SSO Magdalena Balion - Hajduk SSO Teresa Kołeczko - Waclawik

Sygn. akt **III Ca 1141/16**

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy wnieśli o ustanowienie na stanowiącej ich własność nieruchomości położonej w Ł. obejmującej działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Rybniku prowadzi księgę wieczystą nr (...), na rzecz każdorazowego właściciela urzędzenia przesyłowego – linii energetycznej średniego napięcia – służebności przesyłu polegającej na utrzymaniu linii energetycznej, prawie do jej konserwacji i napraw, za wynagrodzeniem w wysokości 10.560 zł. Podali, że są właścicielami nieruchomości a korzystanie z niej przez uczestniczkę – przedsiębiorstwo przesyłowe – wymaga uregulowania, czego uczestniczka odmawia.

Uczestniczka postępowania wniosła o oddalenie wniosku i zasądzenie kosztów postępowania. Podniosła zarzut zasiedzenia służebności gruntowej w swojej treści odpowiadającej służebności przesyłu. Argumentowała Fragment spornej linii na nieruchomości wnioskodawców oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu przyznała, że przez nieruchomość wnioskodawców obejmującą działkę (...) przebiega fragment linii napowietrznej średniego napięcia 20 kV, należący do uczestniczki. Przedmiotowy fragment linii został wybudowany przez jej

poprzednika prawnego najpóźniej w 28 czerwca 1989 roku i wobec nieprzerwanej dwudziestoletniej eksploatacji przez uczestniczkę i jej poprzedników prawnych, zasiedzenie służebności w dobrej wierze nastąpiło 29 czerwca 2009 roku.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy oddalił wniosek i zasądził od wnioskodawców na rzecz uczestniczki 257 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania.

Postanowienie to zapadło po ustaleniu, że wnioskodawcy są właścicielami nieruchomości gruntowej położonej w Ł. obejmującej działkę o nr ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Rybniku prowadzi księgę wieczystą (...). Na nieruchomości wnioskodawców przebiega fragment napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 20 KV wraz z posadowionym tam słupem przesyłowym - należącym do uczestniczki postępowania. Linia objęta postępowaniem powiązana jest ze stacją transformatorową Ł. Stawowa (...). Budowa stacji transformatorowej Ł. Stawowa, wraz z odchodzącą od niej linią objętą postępowaniem zakończona została w dniu 22 listopada 1989 roku a poprzedzona była uzyskaniem wymaganych pozwoleń administracyjnych. Inwestorem realizującym przedsięwzięcie był Zakład (...), powstały z dniem 16 stycznia 1989 roku w wyniku podziału Przedsiębiorstwa Państwowego (...) w K.. Przebieg linii nie zmienił się od listopada 1989 roku zaś przesył prądu następował nieprzerwanie (poza okresami przerw technologicznych). Powyższa linia jest zasilana z Głównego Punktu Zasilania ((...)) R. – C. F. i rezerwowo z (...) B.. Oba te punkty są częścią sytemu energetycznego uczestniczki postępowania.

Dalej Sąd Rejonowy ocenił, że początkowo zarząd nad w/w linią przesyłową sprawowany był przez wskazany Zakład (...) w G. na rzecz Skarbu Państwa, zgodnie z zasadą jednolitej własności państwowej w myśl art. 126 kc. W dniu 12 lipca 1993 roku nastąpiła komercjalizacja Przedsiębiorstwa Państwowego Zakład (...) z siedzibą w G. w wyniku której powstała jednoosobowa spółka Skarbu Państwa – (...) S.A. z siedzibą w G.. Następnie, w dniu 1 lipca 2007 roku (...) S.A. w G. w zamian za objęcie akcji w podwyższonym kapitale zakładowym spółki (...) S.A. w G. wniósł jako aport niepieniężny do w/w spółki zorganizowaną część swojego przedsiębiorstwa. W ramach zbytej części przedsiębiorstwa na rzecz (...) S.A. w G. została przeniesiona własność m.in. urządzeń przesyłowych, w tym również stacji transformatorowych, słupów i linii elektroenergetycznych, jak również praw majątkowych należących wcześniej do (...) S.A. w G.. Z dniem 20 lutego 2012 roku zamieniono nazwę spółki (...) S.A. w G. na (...) S.A. w G.. Następnie na skutek połączenia spółek w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh, (...) S.A. w G., została przejęta przez (...) S.A. w K..

Uwzględniając te ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy odwołał się do art. 305¹⁻⁴ k.c. regulujących służebność przesyłu oraz art. 292 k.c. stanowiącego o możliwości zasiedzenia służebności gruntowej. Powołał się na poglądy doktryny i orzecznictwa wskazujące na możliwość zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu także w okresie przed wejściem w życie art. 305¹⁻⁴ k.c. Zaznaczył, że stwierdzenie zasiedzenia nie wymaga oznaczenia nieruchomości władnącej. Wskazał, że jeżeli termin prowadzący do zasiedzenia służebności upłynął przed dniem wejścia w życie art. 305¹⁻⁴ k.c. to sąd stwierdza nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jeżeli zaś po tej dacie - sąd stwierdza zasiedzenie służebności przesyłu.

Oceniając przesłanki zasiedzenia służebności odwołał się do art. 285§2 k.c. oraz art. 172 k.c., art. 7 k.c., art. 340 k.c. i art. 234 k.p.c. Wywiódł, że analiza powyższych uregulowań i domniemań z nich wypływających pozwala ustalić, iż na osobie wnoszącej o zasiedzenie (czy podnoszącej taki zarzut) spoczywa jedynie obowiązek wykazania korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności od określonego momentu czasowego gdyż dobra wiara i ciągłość posiadania są objęte domniemaniami i to na właścicielu nieruchomości spoczywa ciężar ich obalenia.

Odnosząc te założenia do okoliczności sprawy wskazał, że od dnia 23 listopada 1989 roku przez nieruchomość wnioskodawców przebiegała linia średniego napięcia 20 kV, której właścicielem był Skarb Państwa wykonujący swoje uprawnienia w ramach tzw. jednolitej własności państwowej poprzez kolejno po sobie następujące elektroenergetyczne przedsiębiorstwa państwowe, a zatem od tej daty należy liczyć okres początkowy posiadania linii przesyłowej objętej postępowaniem. Posiadanie służebności przez poprzedników prawnych uczestniczki było posiadaniem w dobrej wierze – co wynikało z domniemania z art. 7 k.c. Według Sądu Rejonowego nie miała znaczenia wiedza posiadacza o właścicielu nieruchomości przez którą przebiegała infrastruktura przesyłowa skoro postępowanie nie dotyczyło zasiedzenia własności nieruchomości tylko zasiedzenia służebności na tej nieruchomości.

Jest tak dlatego, że posiadanie służebności jest formą posiadania zależnego nieruchomości. Sąd Rejonowy nie podzielił przy tym poglądów, które wbrew dyspozycji art. 7 k.c. ciężar wykazywania dobrej wiary przenoszą na posiadacza służebności tj. nakazują posiadaczowi wykazanie uzyskania zgody właściciela nieruchomości na posiadanie służebności. Według Sądu Rejonowego to właściciel nieruchomości powinien obalić domniemanie z art. 7 k.c. i dopóki to nie nastąpi domniemanie to ma charakter wiążący.

Dalej Sąd Rejonowy wywiódł, że wnioskodawcy w żaden sposób nie obalili domniemania z art. 7 k.c. tj. nie zaoferowali żadnego dowodu wskazującego na brak zgody wnioskodawców na korzystanie z ich nieruchomości przez uczestniczkę. Miał też na względzie, że dobrą wiarę uczestnika potwierdzał fakt zrealizowania inwestycji na podstawie wymaganych prawem decyzji administracyjnych. Zatem według Sądu Rejonowego poprzednicy prawni uczestniczki mieli usprawiedliwione podstawy do przekonania, że mogą korzystać z nieruchomości wnioskodawców na potrzeby przesyłu energii elektrycznej.

Rozważając czy nastąpiło przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na kolejnych poprzedników prawnych uczestniczki na Sąd Rejonowy odwołał się do art. 55¹ pkt 3 kc w świetle którego możliwe by częścią składową przedsiębiorstwa było też posiadanie służebności. Nadto wskazał, że w dniu 07 stycznia 1991 roku weszła w życie ustawa z dnia 20 grudnia 1990 roku o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych i zmianie niektórych innych ustaw. Na jej mocy uległ zmianie art. 42 ust. 2 tej ustawy regulujący zasady gospodarowania wydzielonym mieniem przez przedsiębiorstwo państwowe. Z dniem zmiany tego przepisu wydzielone przedsiębiorstwu państwowemu Zakład (...) w G. mienie i prawa Skarbu Państwa przestały być własnością Skarbu Państwa i przeszły na wskazane przedsiębiorstwo państwowe.

Konkludując Sąd Rejonowy stwierdził że uczestniczka postępowania nabyła z dniem 24 listopada 2009 roku, tj. po 20 latach od wstąpienia w posiadanie służebności - przez zasiedzenie, w dobrej wierze służebność gruntową o treści służebności przesyłu. Okoliczność ta wyłącza możliwość skutecznego domagania się przez wnioskodawców ustanowienia na ich nieruchomości an rzecz uczestnika służebności przesyłu w rozumieniu art. 305¹ kc.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania Sąd Rejonowy powołał art. 520§3 k.p.c.

Apelację od tego postanowienia złożyli wnioskodawcy zarzucając naruszenie:

- art. 233§1 k.p.c. polegające na dokonaniu oceny dowodów sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego poprzez przyjęcie, że poprzednik prawny uczestniczki objął posiadanie służebności w dobrej wierze gdy uczestniczka nie przedstawiła jakiegokolwiek dokumentu, z którego wynikałoby, że poprzednik prawny uczestniczki w chwili rozpoczęcia korzystania z linii energetycznej był w błędnym ale usprawiedliwionym przekonaniu, że przysługuje mu prawo do korzystania z nieruchomości w celu wykonywania czynności dotyczących przesyłu energii elektrycznej;

- art. 233§1 k.p.c. polegające na dokonaniu oceny dowodów w sposób nie dający się pogodzić z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego wyrażający się w przyjęciu, że jednocześnie z utworzeniem przedsiębiorstwa państwowego na mocy zarządzenia Ministra Przemysłu nr 75/PRG/89 doszło do przekazania przez Skarb Państwa na majątek poprzednika prawnego uczestniczki postępowania infrastruktury przesyłowej w postaci linii energetycznej przebiegającej przez działki wnioskodawcy, a w konsekwencji, że posiadanie wykonywane przez uczestniczkę postępowania i jej poprzedników prawnych miało charakter nieprzerwany, co doprowadziło do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, mimo że uczestniczka postępowania nie przedłożyła dokumentacji w tym zakresie,

- art. 172§1 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że poprzednik prawny uczestniczki objął w dobrej wierze w posiadanie służebność wykonywaną na nieruchomości wnioskodawcy, gdy przedsiębiorstwo, które nie legitymuje się tytułem prawnym do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości korzysta z tej nieruchomości w złej wierze;

- art. 348 zd. 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c. przez jego niezastosowanie, a w rezultacie uznanie, że służebność przesyłu w odniesieniu do linii energetycznych przebiegających przez działkę wnioskodawcy została na uczestniczkę postępowania skutecznie przeniesiona przez jej poprzednika prawnego, mimo że w toku postępowania nie przedstawiła ona na tę okoliczność odpowiednich dokumentów;

- art. 292 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. przez uwzględnienie podniesionego zarzutu zasiedzenia, mimo niespełnienia przesłanki w postaci nieprzerwanego posiadania przez uczestniczkę postępowania i jej poprzedników prawnych służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Formułując te zarzuty domagali się zmiany zaskarżonego postanowienia i uwzględnienia wniosku, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy.

W uzasadnieniu argumentowali, że poprawność prowadzenia inwestycji z punktu widzenia przepisów prawa budowlanego nie przesądza o kwalifikacji posiadania z punktu widzenia dobrej lub złej wiary. W aktach sprawy brak było natomiast dokumentu, który dawałby poprzednikowi prawnemu uczestniczki prawo do dysponowania nieruchomością wnioskodawców. Nadto wywodził, że w aktach brak było dokumentacji wykazującej przejście służebności spornej linii na przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) (w apelacji omyłkowo wskazano W.) utworzone mocą zarządzenia Ministra Przemysłu 75/ (...) /89 z dnia 16 stycznia z 1989 roku.

Uczestniczka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Ustalając na podstawie art. 382 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. stan faktyczny w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy miał na względzie, że w sprawie nie był sporny tytuł prawny do nieruchomości objętej wnioskiem, tytuł własności urządzeń przesyłowych na niej posadowionych jak i daty z jaką rozpoczęty został przesył energii elektrycznej za ich pomocą. Nie kwestionują też skarżący ustalonego przez Sąd Rejonowy faktu nieprzerwanego świadczenia usług przesyłowych za pomocą linii przebiegającej przez nieruchomość stanowiącą obecnie ich własność. Nie było też kwestionowane ogólne następstwo prawne względem siebie poszczególnych podmiotów, które na przestrzeni lat nieprzerwanie świadczyły usługi przesyłowe za pomocą tych urządzeń.

Jest to o tyle istotne, że zarzut błędnych ustaleń faktycznych, jest zarzutem procesowym, dotyka bowiem prawidłowości zastosowania art. 233§1 k.p.c. Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem, w świetle art. 378 k.p.c., sąd odwoławczy musi zbadać okoliczności wskazujące na ewentualną nieważność postępowania, przebieg i wyniki czynności procesowych sądu pierwszej instancji stosownie do zarzutów zgłoszonych przez apelującego, a w pełnym zakresie ocenić prawidłowość zastosowania w sprawie prawa materialnego. Sąd ten jest związany zarzutami prawa procesowego przedstawionymi w apelacji; konsekwencją jest to, że bez podniesienia w apelacji odpowiedniego zarzutu, sąd drugiej instancji nie może wziąć pod uwagę z urzędu uchybienia prawu procesowemu przez sąd pierwszej instancji, choćby miały wpływ na wynik sprawy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2015 roku, V CSK 550/14, Lex 1771404). Dokonanie odmiennych lub uzupełniających ustaleń faktycznych dopuszczalne jest zatem w postępowaniu odwoławczym tylko w takim zakresie w jakim nie wykracza poza zarzuty sformułowane przez apelującego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2015 roku, V CSK 677/14)

Zatem kontrola prawidłowości ustaleń faktycznych ograniczać się mogła tylko do tych ustaleń, które były podważane w apelacji.

W aspekcie wyraźnie wyartykułowanych w apelacji zarzutów co do wadliwych ustaleń faktycznych podstawowe znaczenia miały dwa, a to błędne ustalenie, że podmiot realizujący inwestycje na nieruchomości wnioskodawców dysponował zgodą na jej zajęcie na potrzeby świadczenia usług przesyłowych oraz błędne przyjęcie przeniesienia służebności na przedsiębiorstwo państwowe utworzone zarządzeniem Ministra Przemysłu 75/ORG/89 z dnia 16 stycznia z 1989 roku.

Oceniając zasadność pierwszego z zarzutów Sąd Okręgowy zważywszy, na nieprocesowy tryb postępowania, za zasadne uznał uzupełnienie z urzędu postępowania dowodowego z urzędu. W tym aspekcie istotnym było, że jak wynikało z opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki, na nieruchomości wnioskodawców znajduje się słupowa stacja transformatorowa, słup linii niskiego napięcia oraz przewody nieizolowane linii SN i nN między tymi urządzeniami (k. 235 akt). Przebieg tych urządzeń został uzgodniony z R. S. czego dowodzą jej podpisy złożone na znajdujących się w aktach sprawy dwóch dokumentach oznaczonych jako „Uzgodnienie lokalizacji projektowanych stacji transformatorowych względnie słupów elektroenergetycznych NN” (k. 93-94 akt). Porównanie dokumentów z załączoną do nich mapą (k. 97 akt) prowadzi do wniosku, że obejmują one uzgodnienie przebiegu lokalizacji stacji, słupów i przewodów na objętej wnioskiem działce (...). Analiza stanu prawnego tejże działki prowadzi przy tym do wniosku, że w dacie realizacji inwestycji stanowiła ona wyłączną własność R. S.. Dowodzą tego zapisy w aktach księgi wieczystej (...) Sądu Rejonowego w Rybniku wskazujące na istnienie prawa własności tej właścicielki od 8 stycznia 1977 roku. Omawiana działka została następnie przez wskazaną właścicielkę podarowana T. S., w wyniku czego odłączono ją z księgi wieczystej (...) i wpisano do księgi wieczystej (...), z tej zaś wyłączono ją i wpisano do obecnie opisującej jej stan księgi wieczystej (...), a to po zbyciu nieruchomości przez T. S. na rzecz wnioskodawców w dniu 15 lipca 2011 roku.

Co się zaś tyczy drugiego z zarzutów, dotyczącego kwestii przeniesienia służebności na Zakład (...) utworzony zarządzeniem z dnia 16 stycznia 1989 roku (k. 119), to Sąd Okręgowy uznał go za oczywiście niezasadny. Zarzut ten pomija bowiem okoliczność, iż wskazane zarządzenie wydane zostało przed rozpoczęciem przesyłu na nieruchomości objętej wnioskiem i dotyczyło utworzenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) z dniem 1 stycznia 1989 roku. Jak natomiast ustalił Sąd Rejonowy, czego apelujący nie kwestionują, przesył na nieruchomości wnioskodawców świadczony był dopiero od końca listopada 1989 roku już przez tenże Zakład, powstały wcześniej na mocy zarządzenia z 16 stycznia 1989 roku. Wskazany podmiot nie przejął zatem posiadania służebności lecz był pierwszym, który służebność posiadał.

Przeniesienie posiadania służebności na kolejne przedsiębiorstwa przesyłowe było konsekwencją faktu władania przez nie sporną linią. Kolejne podmioty niewątpliwie stanowiły zorganizowaną na określonym, wydzielonym obszarze, powiązaną funkcjonalnie całość gospodarczą obejmującą także elementy sieci posadowione na nieruchomości wnioskodawców co nie zostało zakwestionowane w apelacji. Żadna z ujawnionych okoliczności sprawy nie wskazywała przy tym, aby jakiegokolwiek składniki tak zorganizowanej całości gospodarczej zostały przekazane jakiemu innemu podmiotowi funkcjonującemu poza obszarem działalności pierwszego posiadacza. Co istotne, twierdzeń takowych nie przytaczali zarówno wnioskodawca jak i uczestniczka postępowania.

Wobec tego zasadnym było przyjęcie w trybie domniemania faktycznego z art. 231 k.p.c., przy uwzględnieniu niekwestionowanej ciągłości funkcjonowania instalacji przesyłowej, że elementy sieci przesyłowej posadowione na nieruchomości wnioskodawcy przechodziły na koleje przedsiębiorstwa przesyłowe, skutkiem czego było też przeniesienie posiadania służebności gruntowej wynikające z przeniesienia rzeczy (art. 348 k.c.). Co więcej, fakt przeniesienia służebności między (...) S.A. w G. a (...) S.A. w G. wynikał wprost z zapisów §5 ust 6 aktu notarialnego z 1 lipca 2007 roku (k. 129)

Doświadczenie życiowe i zasady logiki przeczyły nadto temu aby elementy infrastruktury przesyłowej posadowione na nieruchomości wnioskodawcy mogły stanowić przedmiot własności lub posiadania podmiotów innych, niż wskazane przez Sąd Rejonowy jako kolejni dystrybutorzy energii elektrycznej. Wszak zgromadzona w sprawie dokumentacja w postaci aktów notarialnych i zarządzeń wskazywała, że utworzenie przedsiębiorstwa państwowego o nazwie Zakład (...) było elementem przekształceń prawnych w procesie zmian właścicielskich dotyczących spornej linii, które to zmiany ostatecznie doprowadziły do tego, że jej aktualną właścicielką jest uczestniczka postępowania. Z materiału sprawy nie wynikało przy tym aby uczestniczka i jej poprzednicy prawni mogli nabyć własność urządzeń (a w konsekwencji uzyskać posiadanie służebności w trybie 348 k.c.) w inny sposób niż na skutek tychże przekształceń. W toku postępowania nie podnoszono też twierdzeń aby jakikolwiek inny podmiot – z poza grupy ustalonej przez Sąd Rejonowy – świadczył usługi przesyłowe za pomocą elementów infrastruktury posadowionej na nieruchomości wnioskodawcy.

Odnosząc zatem tak ustalony stan faktyczny do właściwych norm prawnych zaznaczenia wymaga na wstępie, że posiadanie służebności przewidziane zostało w art. 352 k.c. Odpowiednie stosowanie do tego posiadania dotyczy przepisów o posiadaniu rzeczy, domniemania ciągłości posiadania (art. 340 k.c.), zgodności posiadania z prawem (art. 341 k.c.) oraz dobrej wiary w momencie obejmowania w posiadanie (art. 7 k.c.). Zawarte w art. 292 k.c. odesłanie do przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie obejmuje jedynie problematykę nieuregulowaną w zdaniu pierwszym, a zatem nie ma zastosowania do zasiedzenia służebności gruntowej przesłanka posiadania samoistnego (art. 172§1 k.c. , art. 336 k.c.), ale odnosi się do niego unormowanie dotyczące terminu zasiedzenia, odpowiedniego stosowania przepisów o biegu przedawnienia roszczeń (art. 175 k.c.), możliwości doliczenia posiadania poprzednika prawnego (art. 176 k.c.) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2014 roku, V CSK 87/13, Lex 1448336).

W akcentowanym w apelacji aspekcie objęcia służebności w posiadanie podstawowe znaczenie miało to, że do akt sprawy złożono niekwestionowane co do autentyczności dokumenty (k. 93,94) obejmujące uzgodnienie z ówczesnym właścicielem nieruchomości przebiegu urządzeń i linii na nieruchomości objętej wnioskiem. Dokument ten miał istotne znaczenie w sprawie zwłaszcza gdy zważyło się na wynikające z art. 7 k.c. domniemanie dobrej wiary posiadacza w połączeniu z pozostałymi okolicznościami sprawy, które nie wskazywały aby ciągle czynności związane z przesyłem energii elektrycznej przez objętą wnioskiem nieruchomość napotykały na jakikolwiek opór.

Sąd Okręgowy podziela eksponowany w apelacji pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze (uchwała z 20 listopada 2015 roku, III CZP 76/15, Lex 1958100). Jak bowiem wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tej uchwały pozwolenie na budowę jest aktem niezbędnym do legalnego zrealizowania zamierzeń inwestycyjnych na nieruchomości, ale nie wynika z niego jakikolwiek tytuł prawny do władania cudzą nieruchomością w zakresie jej wykorzystania na cele budowlane i dalszego korzystania ze wzniesionych na niej urządzeń. Tytuł taki wynikać musi mieć bowiem swoje źródło w innych zdarzeniach. Dodać wypada, że kryterium decydującym o możliwości przypisania dobrej wiary nie jest fakt uzyskania pozwolenia na budowę przez inwestora (ten bowiem odnosi się do zamierzeń realizacji inwestycji i stwierdza jej legalność z punktu widzenia prawa administracyjnego). Podstawowe znaczenie mają tu natomiast bezpośrednie relacje między inwestorem a właścicielem nieruchomości.

Prezentowany pogląd nie stoi jednak w przeszkodzie do przyjęcia, że poprzednik prawny uczestniczki objął posiadanie służebności w dobrej wierze w ustalonym przez Sąd Rejonowy i niekwestionowanym w apelacji dniu 22 listopada 1989 roku. Uczestniczka korzystała bowiem z wynikającego z art. 7 k.c. domniemania, które nie zostało przez wnioskodawców obalone. A to właśnie ich obciążał obowiązek jego wzruszenia. Omawiany obowiązek proceduralny nie mógł być przy tym zrealizowany przez zaprzeczenie wyrażeniu zgody na korzystanie z nieruchomości. Wszak to wnioskodawcy z przypisania złej wiary poprzednikowi prawnemu uczestniczki wywodzili korzystne dla siebie skutki prawne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2010 roku, I CSK 3/10, Lex 786547 oraz cytowane postanowienie Sądu Najwyższego V CSK 87/13).

Ustalone okoliczności faktyczne sprawy, to jest uzgodnienie z poprzednikiem prawnym wnioskodawców przebiegu urządzeń przesyłowych i wynikająca z tego pisemna zgoda na ich lokalizację na nieruchomości przy jednoczesnym braku sprzeciwu co do realizacji inwestycji, a następnie rozpoczęcie korzystania z posadowionych urządzeń do celów przesyłu energii, usprawiedliwiały przekonanie poprzednika prawnego uczestniczki, że przysługuje mu uprawnienie do wykorzystywania objętej wnioskiem nieruchomości na cele przesyłu energii. Przekonanie to znajdowało także uzasadnienie na dalszym etapie korzystania z nieruchomości w tym celu, a wynikało z nieprzerwanego i niezakłóconego wykonywania prawa w zakresie obejmującym ciągłą eksploatację urządzeń przesyłowych. Zatem domniemanie dobrej wiary z art. 7 k.c. było dodatkowo potęgowane tymi ustaleniami.

W sytuacji gdy przedmiotem postępowania nie była ocena czy doszło do zasiedzenia prawa własności nieruchomości dobrej wiary nie wyłączała wiedza o prawie własności nieruchomości. Przesłanką rozstrzygnięcia było zasiedzenie

służebności, a w takiej sytuacji dobra wiara występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa. Co istotne, decyduje o niej chwila objęcia nieruchomości w posiadanie w zakresie odpowiadającym korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia (por. cytowane postanowienie Sądu Najwyższego, V CSK 87/13). Innymi słowy to ujmując, posiadanie służebności jest odrębną postacią posiadania niż posiadanie rzeczy. Nie obejmuje ono władania rzeczą, ale faktyczne korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności.

W konsekwencji zasadnym był wniosek, że poprzednik prawny uczestniczki postępowania objął posiadanie służebności w dobrej wierze w niekwestionowanym w apelacji dniu 22 listopada 1989 roku, kiedy to infrastrukturę przesyłową na nieruchomości wnioskodawców oddano do użytku. Jak już wskazano, objęcie posiadania nastąpiło w dobrej wierze, było przenoszone na kolejnych przedsiębiorców przesyłowych na uczestniczce skończywszy i trwało niezakłócone do dnia złożenia wniosku.

Zatem uprawnioną była generalna konkluzja Sądu Rejonowego, że na skutek wykonywania na nieruchomości wnioskodawców uprawnień odpowiadających swojej treści służebności przesyłu przez poprzedników prawnych uczestniczki uzyskała ona uprawnienie do władania nieruchomością wnioskodawców. Uprawnienie to miało swoje źródło w służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, nabytej przez zasiedzenie po upływie dwudziestu lat od objęcia służebności w posiadanie. Zgodnie z art. 112 k.c. w zw. z art. 115 k.c., art. 172§1 k.c. i art. 292 k.c. termin zasiedzenia upłynął z dniem 23 listopada 2009 roku. Zatem, w świetle art. 305²§1 k.c. ustanowienie służebności nie było konieczne do właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych o jakich mowa w art. 49§1 k.c., co czyniło wniosek bezzasadnym.

Z tych też względów Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną, a to na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520§3 k.p.c. obciążając nimi wnioskodawców. Zasądzona na rzecz uczestniczki tym tytułem należność obejmowała wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości stawki minimalnej zgodnej z § 5 pkt 3 w zw. z §10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

SSO Marcin Rak SSO Magdalena Balion – Hajduk SSO Teresa Kołeczko – Waclawik